

El prejudici

Joan F. Mira

En una entrevista que m'han fet per a una publicació seriosa (d'aquelles bones revistes d'història, de pensament o d'assaig que per fortuna es publiquen a Barcelona, a València i en algun poble o ciutat més), després de fer-me parlar de mi mateix, com és habitual, i d'algunes matèries més importants que les meues condicions personals, l'entrevistador em pregunta: "Com veu la recepció de la literatura i cultura catalanes a Espanya?" I la meua resposta, passada pel filtre una mica –inevitablement– reductor del periodista, va ser més o menys aquesta: que aquesta recepció no la veig, que és gairebé inexistent. "De cap de les maneres", vaig contestar, doncs, i continuava: "Hi ha una espècie d'obtusitat i de bloqueig, de rebuig. Succeeix, però, que és possible que ells no siguin conscients d'aquest rebuig. Te'n puc posar un exemple, perquè és ben curiós. De l'edició del meu *Borja Papa* en castellà se'n van vendre en tres anys a penes 2.000 exemplars, quan en català se n'havien venut més de 20.000, i això a pesar que l'editor organitzà una presentació de luxe a Madrid. Als espanyols, la literatura catalana no els interessa pel seu mateix origen. Amb la literatura basca i gallega, en canvi, això no passa. Els espanyols consideren un o dos autors bascos o gallecs *buenos* oficials, que accepten: Atxaga, Rivas... I els llegeixen. En canvi, quan a la portada el nom de l'autor [traduït] és Joan o Francesc, això ja no funciona. Per als espanyols, els catalans *buenos* són els Goytisolo, Eduardo Mendoza, Juan Marsé... Els altres no els interessien. Al mercat espanyol han fracassat successivament Baltasar Porcel, Ferran Torrent, i alguns altres. En un moment donat els va fer una mica de gràcia Montserrat Roig [via PSUC-PCE?] o Josep Pla [via Dionisio Ridruejo?]. I després prou, res més. Hi ha una cosa fonamental que s'hauria d'entendre des d'ací: la cultura espanyola inclou, com a cultura escrita, l'espai gallec i l'espai basc. El País Basc podria tindre independència política: culturalment, però, sempre ha format part de l'àmbit espanyol. I amb els gallecs passa, si fa no fa, el mateix. En canvi, nosaltres tenim una cultura *independent*, en un sentit ampli: literatura, pensament, teatre, historiografia... Tenim una cultura escrita clàssica i continuada, culturalment no som una part de res, sinó un tot, i això els molesta. A més, hi ha el prejudici profund contra els catalans. No és casualitat que s'ensenyi molt més el català a les universitats d'Alemanya, Polònia, Anglaterra, Itàlia... que a Espanya."

Això vaig respondre, més o menys, i és ben clar que la resposta demanaria algunes precisions conceptuals i descriptives que ací no hi ha espai per a incloure. Per exemple, que quan deia "cultura" independent, em referia sobretot a la cultura que fem, incorporem o transmetem amb llibres, incloses les innombrables obres que, des de fa més de sis segles, traduïm de les altres llengües. Que aquesta "independència" els molesta, als espanyols de llengua i de cultura, és una realitat constatable. No ho perdonen, sobretot perquè

tampoc no ho saben ni els interessa ni ho accepten ni ho volen saber. Mentre siguem una part de la cultura espanyola (una part important, que augmenta la riquesa i la varietat del tot, etcètera), no hi ha problema. Si ens presentem o volem ser pensats i vistos com un tot, el problema es converteix en rebuig. A la Fira del Llibre de Guadalajara, hi havia tot de banderoles verticals que deien, si no ho recorde malament: "Autores catalanes en Guadalajara: Juan Goytisolo", "Autores catalanes en Guadalajara: Juan Marsé", i així tots els *autores catalanes* de l'extensa nòmina (nòmina molt respectable, d'una altra banda: no és aquesta la qüestió). I un amic de Madrid, que té una llibreria prop de la plaça Mayor, em deia, condescendent: "Perquè ets tu, demanaré dos o tres exemplars de *Borja Papa*, però em pense que no se'n vendrà cap: si l'autor es diguera John o Giovanni, es vendria normalment, però quan vegem que es diu Joan, no compraran el llibre." I doncs, aquesta és la qüestió. Aquesta, i aquella, i els autors catalans a la Fira de Frankfurt.

"I un amic de Madrid, que té una llibreria prop de la plaça Mayor, em deia, condescendent: 'Perquè ets tu, demanaré dos o tres exemplars de 'Borja Papa', però em pense que no se'n vendrà cap: si l'autor es diguera John o Giovanni, es vendria normalment, però quan vegem que es diu Joan no compraran el llibre.' I doncs, aquesta és la qüestió"